

Akademikernes arbejdsmarked

Indhold

1. Forord	3
2. Krisen kradser	4
3. Arbejdsmarkedets forandring	5
3.1 Stor stigning i udbuddet af akademikere på arbejdsmarkedet	6
4. I lavkonjunkturrens skygge	10
4.1 Akademikere finder ansættelse i alle private brancher	12
5. Udviklingen i det offentlige	16
6. Danmark, Sverige og Finland	22
7. At starte eget firma for at skabe sit eget første job er en udfordring	24
8. Fremtidens akademikere	26

Udgivet af:
 Danske Universiteter
 Fiolstræde 44
 1171 København K

Maj 2013

Illustrationer:
 Colourbox: Forside, s. 15, s. 27

ISBN: 978-87-90470-58-6

Forord

I Danmark uddanner vi flere og flere akademikere. De seneste tolv år er antallet af nyuddannede kandidater fra et dansk universitet vokset fra lidt under 8.000 om året i 2000 til omkring 14.000 i 2011. Det samlede antal akademikere i den arbejdsdygtige alder er vokset støt fra lidt over 150.000 ved årtusindskiftet til næsten 240.000 i 2011.

Universiteterne har haft stor betydning for, at uddannelsesniveaet i befolkningen er hævet. Meget tyder på, at Danmark kan forvente, at målsætningen, om at 25 % af en ungdomsårgang får en lang videregående uddannelse, nås allerede inden for de nærmeste år.

I fremtiden vil universiteterne fortsætte med at uddanne flere, og derfor er det interessant at se på, hvordan arbejdsmarkedet for akademikere har forandret sig det seneste årti.

Denne folder gennemgår udviklingen på akademikerarbejdsmarkedet fra 2000 til 2010 og sætter bl.a. fokus på de nyuddannedes tilknytning til arbejdsmarkedet.

Folderen er tiltænkt alle, der interesserer sig for markedet for akademikere. Jeg håber, at folderen kan være del af grundlaget for den videre diskussion af det fremtidige arbejdsmarked for universiteternes kandidater.

God læselyst!

Jens Oddershede
 Formand for Rektorkollegiet
 Talsmand for Danske Universiteter

2. Krisen kradser

Når man ser på perioden 2000-2010, kan man ikke komme uden om at belyse lavkonjunktoren, der startede i efteråret 2008. Man skal dog også være opmærksom på en del andre samfundsøkonomiske forhold, der har påvirket akademikerarbejdsløsheden i nævnte årti.

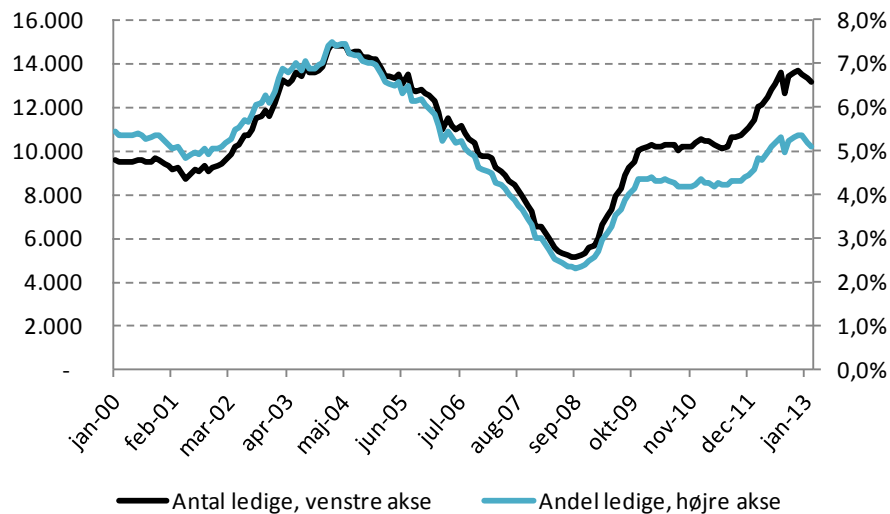
I starten af årtiet var der efter en bristet it-boble generel afmatning i den private sektor. I 2002 indførte den nytiltrådte VK-regering ansættelsesstop i staten. Disse faktorer er nok hovedforklaringen på den forholdsvis høje arbejds-

løshed i 2000 og stigningen frem mod 2004.

Højkonjunktoren buldrer frem i midten af årtiet, og arbejdsløsheden falder til historisk lave niveauer.

Siden september 2008 og krakket i finanssektoren er antallet af ledige akademikere dog mere end tredoblet, og antallet er nu på højde med 2003-niveauet. Væksten i det samlede antal akademikere betyder imidlertid, at arbejdsløshedsprocenten ikke er steget nær så voldsomt fra 2009 og frem.

Figur 1: Udviklingen i akademikerledigheden, januar 2000 - februar 2013

Kilde: AC's ledighedsstatistik, sæsonkorigeret, bruttoledige

3. Arbejdsmarkedets forandring

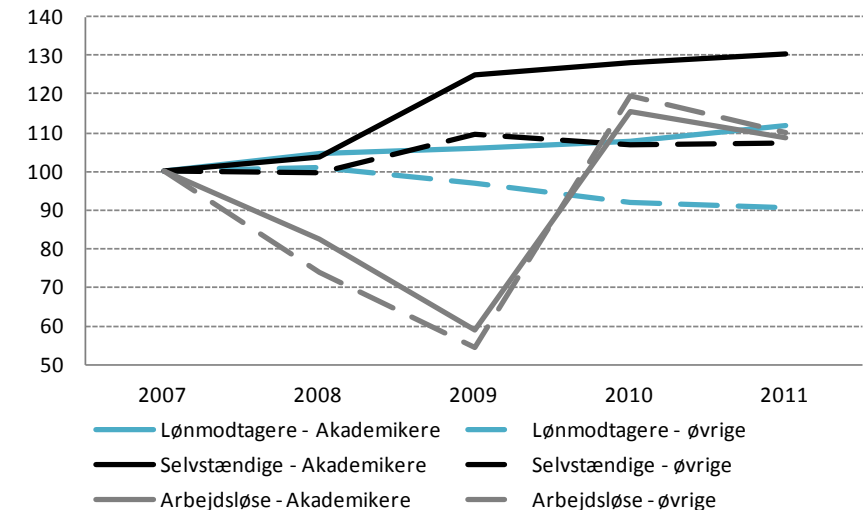
I Danmark er der sket en stor stigning i antallet af akademikere fra 2000 til 2010. Dertil kommer, at flere og flere ufaglærte arbejdspladser flytter fra Danmark, og der bliver skabt flere arbejdspladser til uddannede personer inden for landets grænser.

Af figur 2 fremgår det, at der er kommet flere akademiske lønmodtagere og selvstændige fra 2007 og frem til 2011. Antallet af lønmodtagere med en akademisk uddannelse steg med godt 21.000 personer i perioden. Antallet af lønmodtagere uden en akademisk uddannelse faldt med knap 220.000

personer i samme periode. Dette fald skyldes ikke kun, at flere er blevet akademikere, men også at flere er under uddannelse (og derfor ikke udgør en del af arbejdsstyrken), at der er blevet flere pensionister, at der er kommet flere ledere, at der er blevet flere arbejdsløse, og at der er kommet flere selvstændige.

Antallet af selvstændige akademikere steg fra godt 17.000 til næsten 22.500. I perioden 2007-2011 steg antallet af selvstændige i Danmark med små 17.500, og der var i 2011 over 205.000.

Figur 2: Udviklingen i antallet af lønmodtagere, selvstændige og arbejdsløse. Indekseret med år 2007 som 100

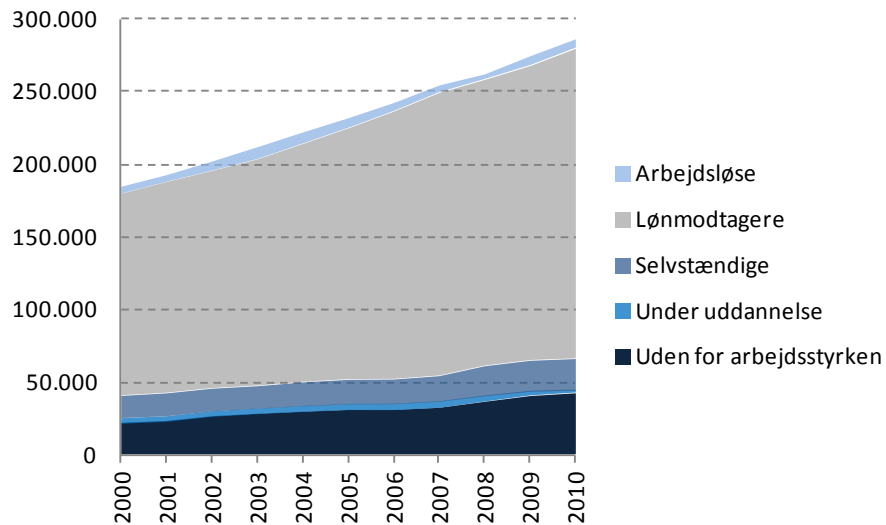
Kilde: Egne beregninger på tal fra Danmarks Statistik, statistikbanken

3.1 Stor stigning i udbuddet af akademikere på arbejdsmarkedet

Udbuddet af akademikere på arbejdsmarkedet har forandret sig fra 2000 til 2010. Den forholdsvis store forøgelse af akademikere i Danmark inden for årtiet har haft stor betydning for, hvordan det danske arbejdsmarked ser ud. Der har været en stadigt stigende efter-

spørgsel efter akademikere i erhvervslevet og i den offentlige sektor. Derfor har hovedparten af de mange akademikere i stor udstrækning fundet et job. Langt hovedparten af de mange nye akademikere har fundet et lønmodtagerjob.

Figur 3: Udviklingen i antallet af akademikere i Danmark 2001-2010

Kilde: Særkørsel foretaget af Danmarks Statistik for Danske Universiteter

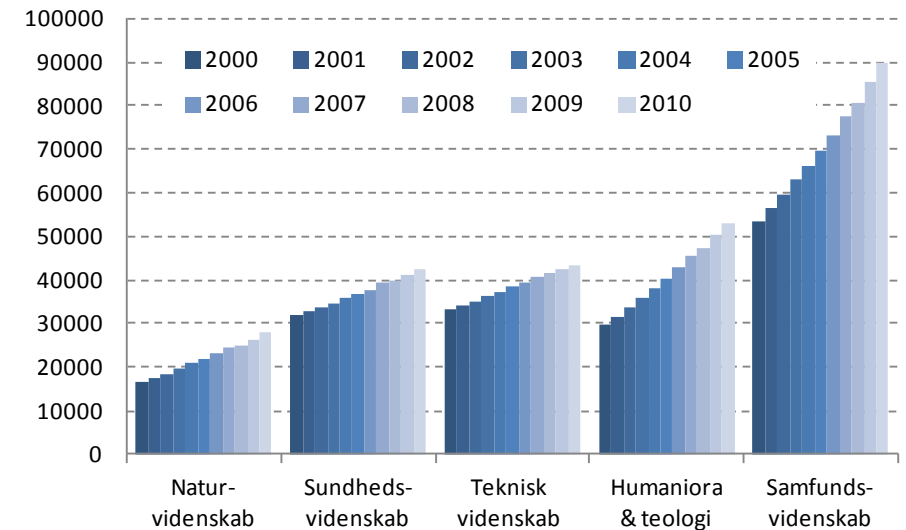
Flertallet af de mange flere uddannede akademikere har fundet vej til et arbejde. Af figur 1 fremgår det, at arbejdsløshedsprocenten for akademikere

i 2010 var lavere end i 2000, og der er kun mindre udsving at se inden for de forskellige faggrupper.

Antallet af uddannede akademikere er steget for alle faggrupper på tværs af det akademiske felt. Ser man på de fem hovedområder med flest akademikere, er stigningen størst i antallet af samfundsvidenskabeligt uddannede kandidater. I procent er stigningen af akademikere med en humanistisk

uddannelse dog størst. Mens antallet af humanister er steget med 77,5 %, er antallet af akademikere med en naturvidenskabelig uddannelse steget med 68 %, for de samfundsvidenskabelige med 67,5 %, de sundhedsvidenskabelige med 32 % og de teknisk uddannede med 31,5 %.

Figur 4: Udviklingen i antallet af personer med en lang videregående uddannelse fra 2000-2011 fordelt på uddannelsens hovedområde

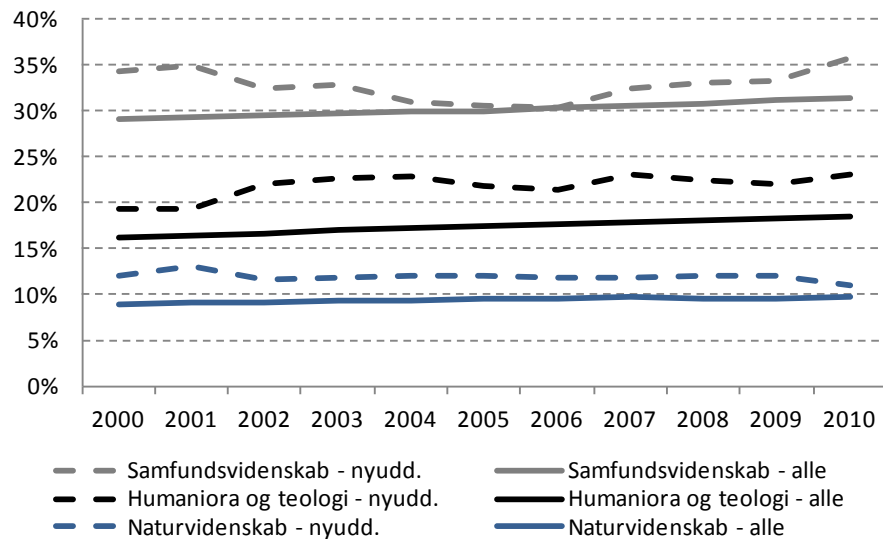

Kilde: Særkørsel foretaget af Danmarks Statistik for Danske Universiteter; medtaget er kun de fem hovedområder med flest LVU'ere.

Når man ser lidt nærmere på de fem hovedområder med flest akademikere, er der nogle forskelle. For tre af hovedområderne gælder det, at de udgør en

større andel af de nyuddannede end af akademikerne som helhed. Dette gælder for samfundsvidenskab, humaniora og teologi samt naturvidenskab.

Figur 5: Andelen af hhv. nyuddannede og alle akademikere fordelt på hovedområder – hovedområder med større andel nyuddannede

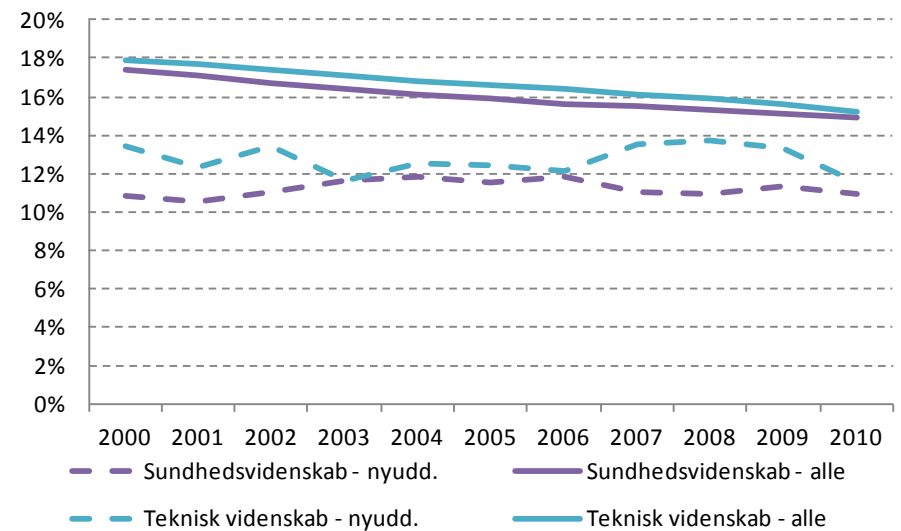

Kilde: Egne beregninger på særkørsel foretaget af Danmarks Statistik for Danske Universiteter

For sundhedsvidenskabelige og tekniske uddannelser er det omvendt (jf. figur 6). Der er en mindre andel blandt de nyuddannede end blandt akademikere som helhed. Det er dog vigtigt at pointere, at antallet af nyuddannede

inden for alle hovedområder er steget gennem hele perioden. Der bliver således uddannet væsentligt flere med en sundhedsvidenskabelig eller teknisk uddannelse i 2010 end i 2000 (jf. figur 4).

Figur 6: Andelen af hhv. nyuddannede og alle akademikere fordelt på hovedområder – hovedområder med mindre andel nyuddannede

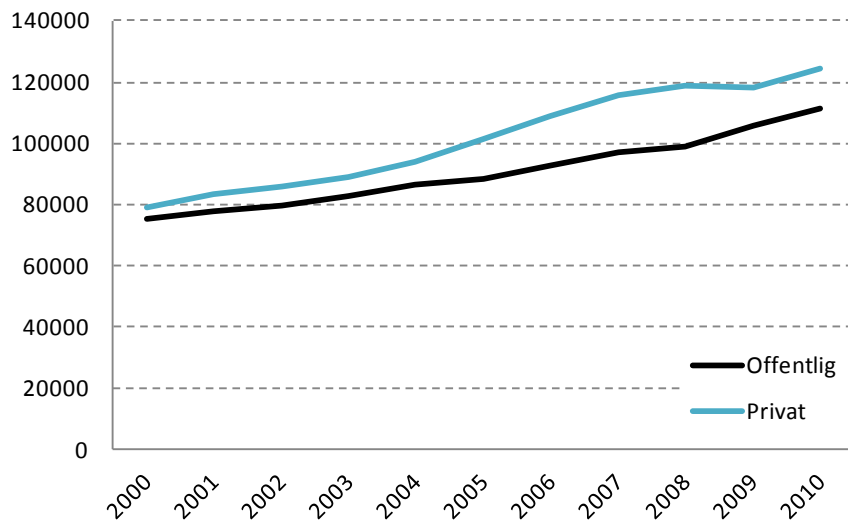
Kilde: Egne beregninger på særkørsel foretaget af Danmarks Statistik for Danske Universiteter

4. I lavkonjunktorens skygge

Hvis man vender blikket mod de akademikere, der er beskæftiget, ses det, at antallet af akademikere ansat i private virksomheder er steget støt frem mod 2008. Set over hele perioden er der kommet betydeligt flere privatansatte akademikere end offentligt ansatte.

At arbejdsmarkedet i det private erhvervsliv er meget afhængigt af konjunkturerne er tydeligt, når man ser på nedenstående figur. Kurven for antallet af ansatte i det private knækker i 2009, da den globale lavkonjunktur for alvor rammer erhvervslivet.

Figur 7: Antallet af akademikere ansat i hhv. den offentlige og den private sektor

Kilde: Særkørsel foretaget af Danmarks Statistik for Danske Universiteter

Selvom det private erhvervsliv så småt har samlet handsken op, og kurven 'knækker tilbage' allerede i 2010, så er

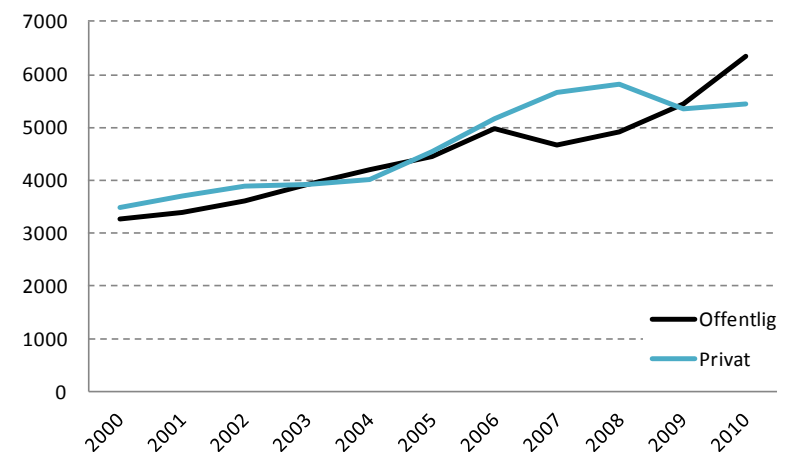
der stadig store udfordringer for det danske samfund.

Den globale krise har ikke kun medført, at det private erhvervsliv er blevet mere tilbageholdende med at ansætte flere akademikere. Regeringens finanslov for 2013 giver heller ikke anledning til at tro, at der vil blive skabt mange nye job i det offentlige. I fremtiden vil det derfor i høj grad være i det private erhvervsliv, at et stigende antal akademikere skal finde deres arbejde.

Ser man på, i hvilken sektor de nyuddannede får job, kan det virke over-

raskende, at der er en stor stigning i antallet af offentligt ansatte efter 2008 (jf. figur 8). Dette skyldes dog med al sandsynlighed det forholdsvis store løft i antallet af ph.d'er de senere år. Ph.d.-løftet har betydet, at flere kandidater end tidligere er gået direkte over i en ph.d.-uddannelse og derfor bliver registreret som offentligt ansatte. En anden grund kan være, at der efter 2008 er blevet ansat flere nyuddannede akademikere i offentlige løntilskudsjob.

Figur 8: Antallet af nyuddannede akademikere ansat i hhv. den offentlige og den private sektor

Kilde: Særkørsel foretaget af Danmarks Statistik for Danske Universiteter

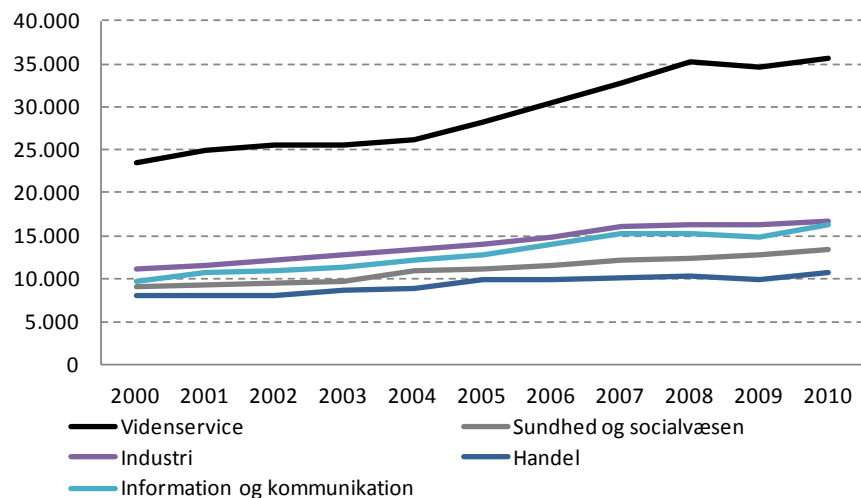
Det er også meget tydeligt, at der bliver ansat færre nyuddannede i det private i 2010 end der gjorde i 2008. Den private

sektors rekruttering af nyuddannede akademikere ser derfor ud til at være meget afhængig af konjunkturerne.

4.1 Akademikere finder ansættelse i alle private brancher

Næsten uden undtagelse er der over alle brancher sket en stigning fra 2000 til 2010. Der bliver således ansat flere akademikere i det private. Det ses tydeligt i de 6 brancher, der ansætter flest akademikere.

Figur 9: Privatansatte akademikere i de 6 brancher med flest akademikere 2000-2010

Kilde: Særkørsel foretaget af Danmarks Statistik for Danske Universiteter. Medtaget er kun brancherne med flest akademikere.

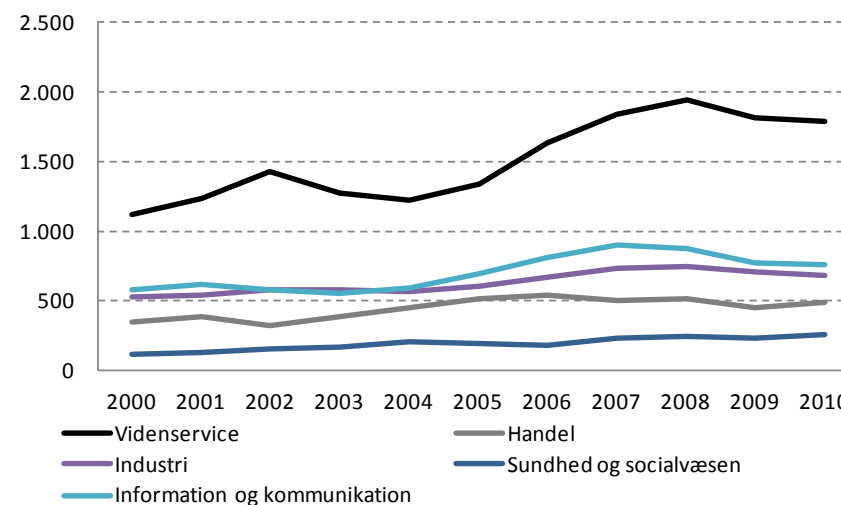
Denne tendens er også tydelig, hvis man ser på de resterende brancher med færre akademikere (de brancher der ikke er vist i figur 9). Således er der ikke en eneste branche med færre akademikere i 2010 end i 2000.

Hvis man retter blikket mod de nyuddannede, er der også her i næsten alle brancher ansat flere akademikere i 2010 end i 2000. Det er kun i landbrug, skovbrug & fiskeri og i råstofindvinding, at der er færre nyuddannede aka-

demikere ansat i 2010. Der er dog under 25 nyuddannede ansat pr. år i hver af de to brancher gennem hele tiåret.

Lavkonjunktoren har haft stor betydning for, hvor mange nyuddannede der bliver ansat i den private sektor. For næsten alle brancher gælder det, at antallet af ansatte nyuddannede akademikere stagnerer eller falder fra 2007 og frem.

Figur 10: Privatansatte nyuddannede akademikere i de 6 brancher med flest akademikere 2000-2010

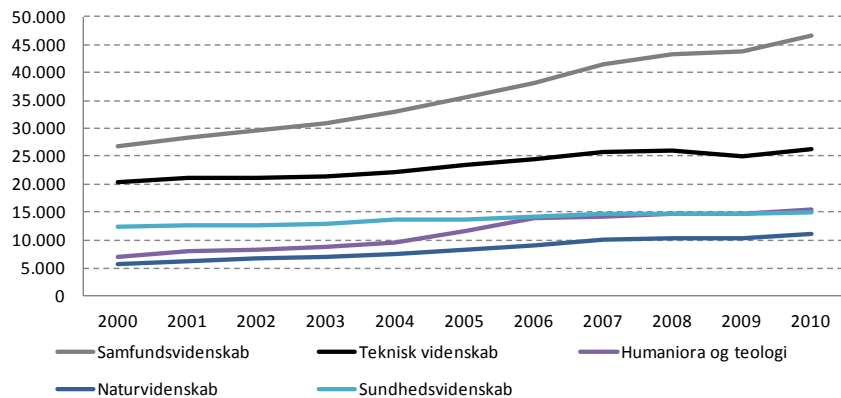

Kilde: Særkørsel foretaget af Danmarks Statistik for Danske Universiteter. Medtaget er kun brancherne med flest akademikere.

Antallet af akademikere med en samfundsvideenskabelig uddannelse, der bliver ansat i det private, er steget med knap 20.000 fra år 2000 til 2010. Generelt er der en tydelig tendens til, at der

er flere akademikere, der finder arbejde i det private. Til sammenligning er der knap 11.000 flere akademikere med en samfundsvideenskabelig uddannelse ansat i det offentlige i 2010 end i 2000.

Figur 11: Antallet af akademikere ansat i det private, fordelt på hovedområde

Kilde: Særkørsel foretaget af Danmarks Statistik for Danske Universiteter. Medtaget er kun de fem hovedområder med flest akademikere.

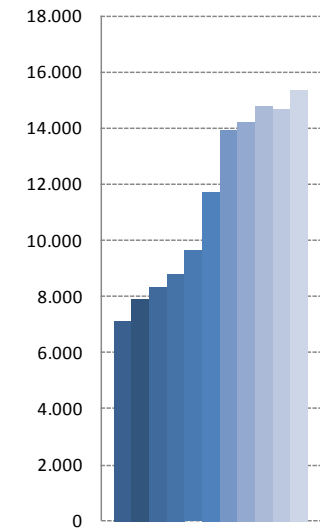
Antallet af humanister i det private er gennemsnitligt steget med 8 % om året i perioden fra 2000 til 2010. Det er den

største procentmæssige stigning, hvis man ser på privatansatte akademikere fordelt på hovedområder.

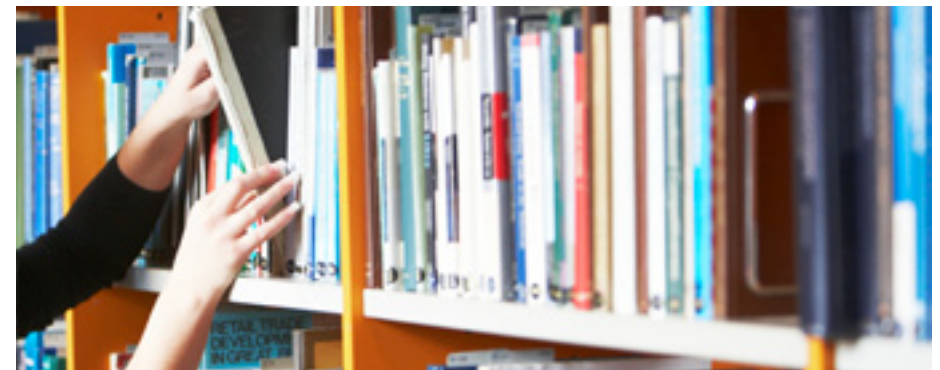
Antalsmæssigt er der blevet ansat over 8.200 flere humanister i det private fra 2000 til 2010. Dette overgås kun af samfundsvideenskabelige akademikere, som der er kommet knap 20.000 flere af i det private. Til sammenligning er der i samme periode i det private blevet ansat små 6.000 flere akademikere med en teknisk uddannelse, godt 5.000 flere med en naturvidenskabelig og lidt over 2.500 flere med en sundhedsvidenskabelig uddannelse.

I 2010 var knap 37 % af alle beskæftigede akademikere med en humanistisk eller teologisk uddannelse ansat i det private. I 2000 var det kun 29,5 %.

Figur 12: Antallet af humanister & teologer i det private erhvervsliv 2000-2010

Kilde: Særkørsel foretaget af Danmarks Statistik for Danske Universiteter

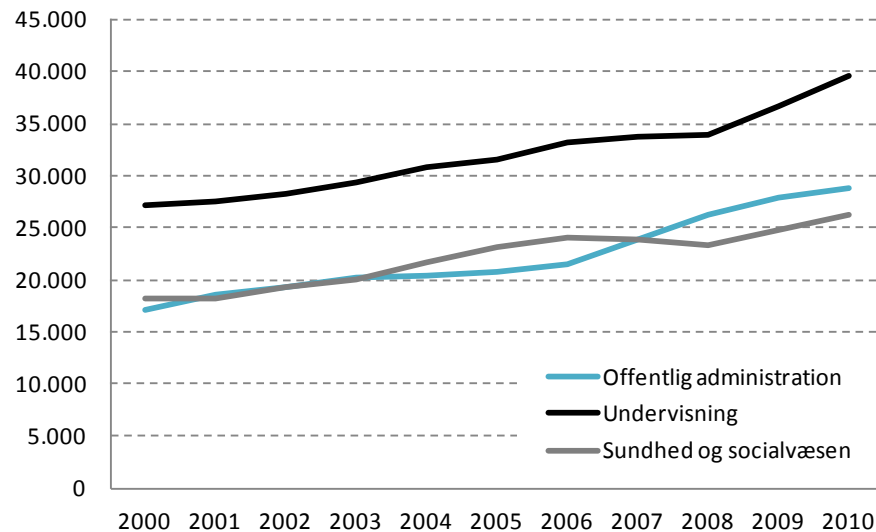

5. Udviklingen i det offentlige

I den offentlige sektor er det især inden for tre områder, at akademikere finder arbejde. I 2010 var over 85 % af alle akademikere ansat i det offentlige enten inden for undervisning (36 %), offentlig administration (26 %) eller sundhed & socialvæsen (24 %).

Fælles for alle områderne er, at antallet af akademikere gennem de seneste ti år er vokset støt. Dog aftog stigningen i antallet af akademikere ansat inden for offentlig administration i årene efter, at VK-regeringen tiltrådte i efteråret 2001.

Figur 13: Antallet af akademikere ansat i det offentlige fordelt på de tre største grupper

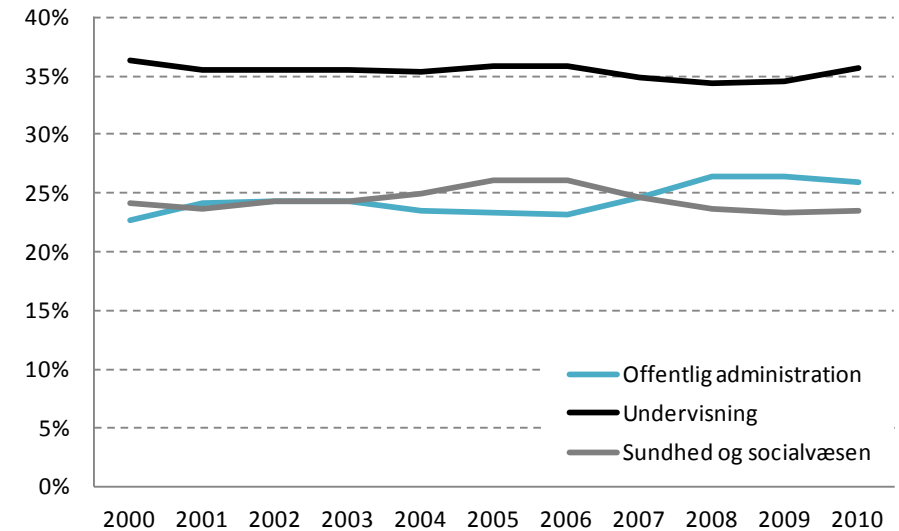

Kilde: Særkørsel foretaget af Danmarks Statistik for Danske Universiteter

Væksten for akademikere ansat i offentlig administration er betydeligt lavere end i de to andre områder frem til 2006. Der er en bemærkelsesværdig stigning i antallet af offentligt ansatte

akademikere inden for undervisning fra 2008 og frem til 2010. Her skal man nok skæve til ph.d.-løftet samt til gymnasiesektoren for at finde hovedforklaringerne.

Figur 14: Andelen af akademikere ansat i det offentlige fordelt på de tre største grupper

Kilde: Egne beregninger på særkørsel foretaget af Danmarks Statistik for Danske Universiteter

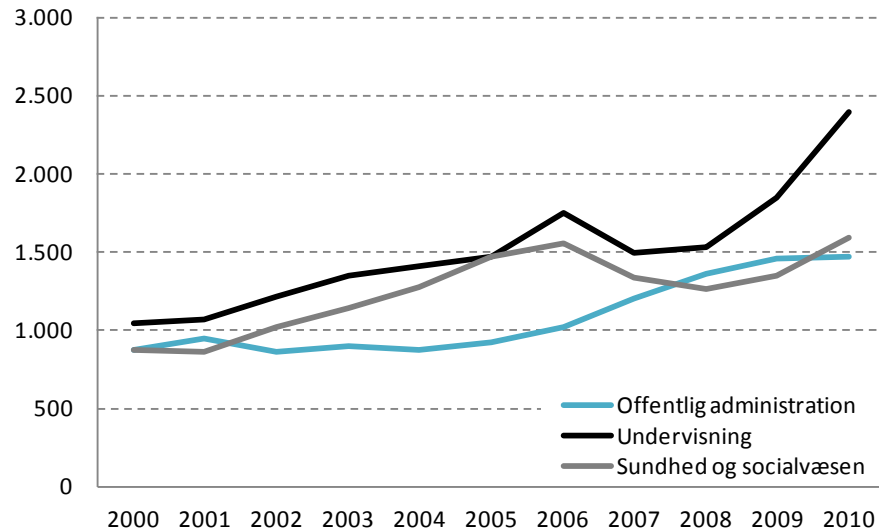
Figur 14 viser, at andelen af akademikere i de tre største offentlige grupper er forholdsvis stabil over den tiårige periode. Andelen af ansatte i offentlig

administration faldt fra 2001 til 2006, hvorefter den steg frem til 2008 for at ende på et niveau over sundhed og socialvæsen.

Ser man på de tre største grupper af offentligt ansatte nyuddannede akademikere, er det tydeligt, at de nyuddannedes erhvervsfrekvens er meget mere påvirkelig. Der er væsentligt større udsving i andelen og i antallet af nyuddannede, der får arbejde i det offentlige. Dog er det tydeligt, at der bliver ansat flere nyuddannede i det offentlige i 2010 end i 2000. Efter

kommunalreformen i 2008 faldt især antallet af nyuddannede gymnasielærere og antallet af nyuddannede ansat inden for sundhed. Ph.d.-løftet aflæses tydeligt i antallet af ansatte inden for undervisning. Det er i høj grad stigningen i antallet af nyuddannede ansat på undervisningsområdet, der trækker antallet af nyuddannede ansat i det offentlige op.

Figur 15: Antallet af nyuddannede akademikere ansat i det offentlige fordelt på de tre største grupper

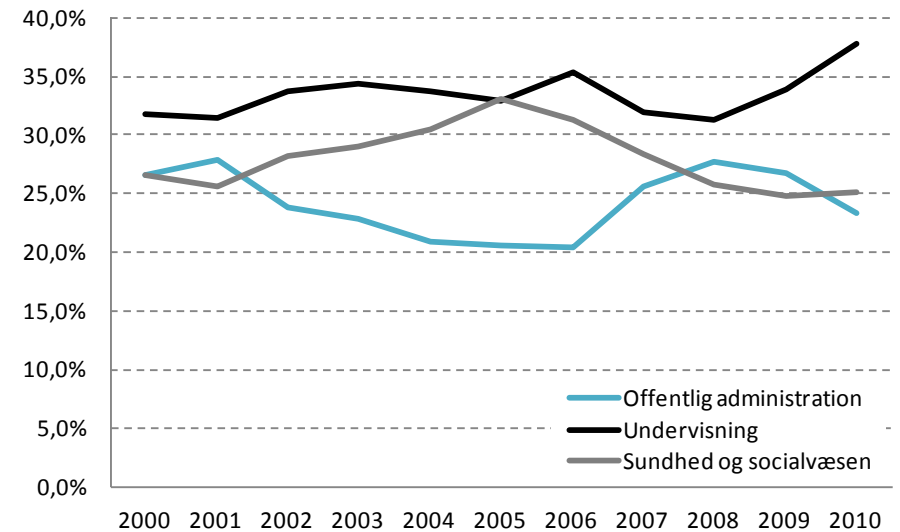

Kilde: Særkørsel foretaget af Danmarks Statistik for Danske Universiteter

Andelen af nyansatte i de tre største grupper varierer en del over tid. Ansættelsesstoppet i staten fra 2001 og frem afspejles tydeligt i tallene, ligesom kommunalreformens indflydelse på antallet af offentlige ansættelser kommer til udtryk efter 2006. Andelen af nyuddannede, der finder job i offentlig administration, er faldende allerede

fra 2008 og frem. I perioden efter 2010 er det offentlige fortsat tilbageholdende mht. at ansætte flere akademikere. De mange ledige dimittender, der ses i øjeblikket, skyldes efter al sandsynlighed ikke kun en privat sektor på knæ men også en offentlig sektor, der ikke er fortsat med at ansætte flere akademikere.

Figur 16: Andelen af nyuddannede akademikere ansat i det offentlige fordelt på de tre største grupper

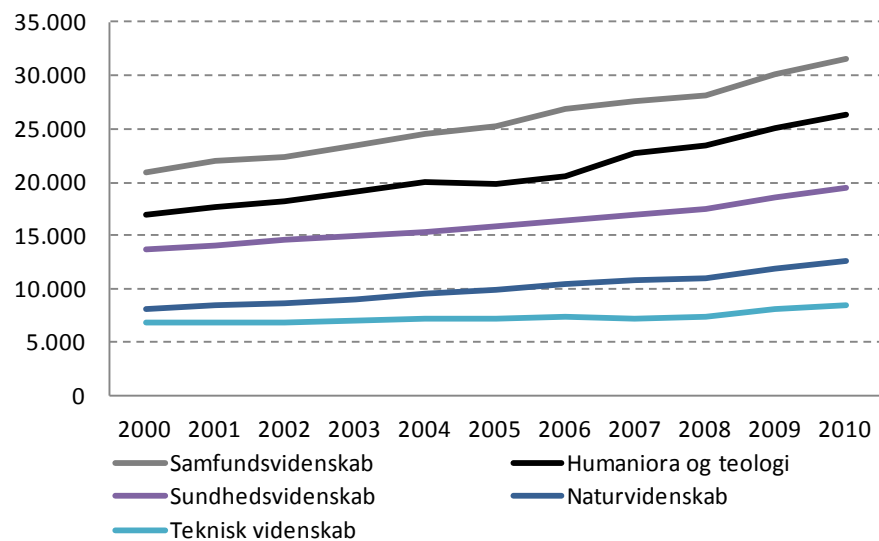

Kilde: Egne beregninger på særkørsel foretaget af Danmarks Statistik for Danske Universiteter

Af de offentligt ansatte har de fleste en samfundsvidenskabelig uddannelse. Det er dog gældende for alle de fem største hovedområder, at der er blevet

ansat flere i det offentlige gennem hele tiåret. Stigningen i det offentlige er dog ikke lige så høj som stigningen i det private.

Figur 17: Antallet af offentligt ansatte fordelt på hovedområder

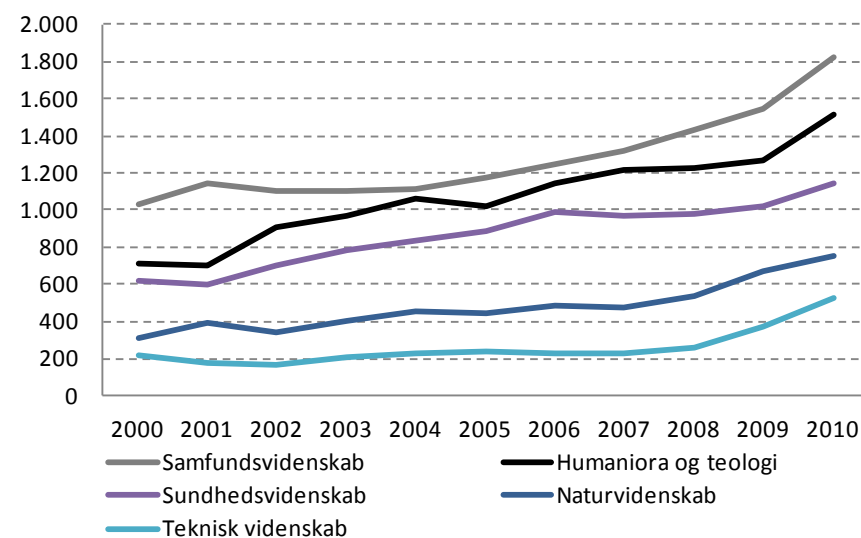

Kilde: Særkørsel foretaget af Danmarks Statistik for Danske Universiteter. Medtaget er kun de fem hovedområder med flest akademikere.

For de nyuddannede kan der også ses en stigning i antallet inden for alle fem hovedområder. Den markante stigning i antallet af nyuddannede i det

offentlige fra 2008 og frem skyldes med overvejende sandsynlighed den store stigning i antallet af offentlige løntilskudsjob i samme periode.

Figur 18: Antallet af nyuddannede ansat i det offentlige fordelt på hovedområder

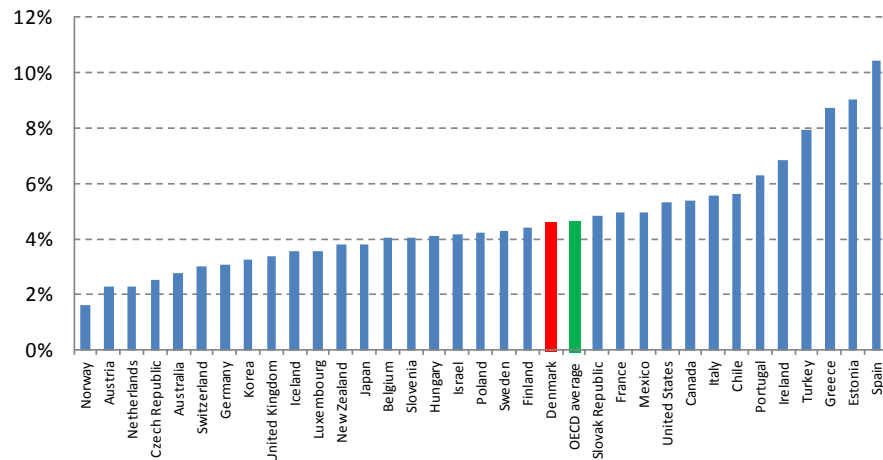
Kilde: Særkørsel foretaget af Danmarks Statistik for Danske Universiteter. Medtaget er kun de fem hovedområder med flest akademikere.

6. Danmark, Sverige og Finland

I 2010 var ledigheden for danskere med en videregående uddannelse knap 4,6 procent. Dette lå meget tæt op ad OECD-gennemsnittet på 4,7 procent. Den tilsvarende ledighed i Sverige (4,3

%) og Finland (4,4 %) er en smule lavere. Dog er Danmark ikke kommet ud af årtiet med en lige så høj arbejdsløshedsprocent som flere af de sydeuropæiske lande.

Figur 19: Arbejdsløshedsprocenter for personer med en videregående uddannelse* i udvalgte OECD-lande i 2010

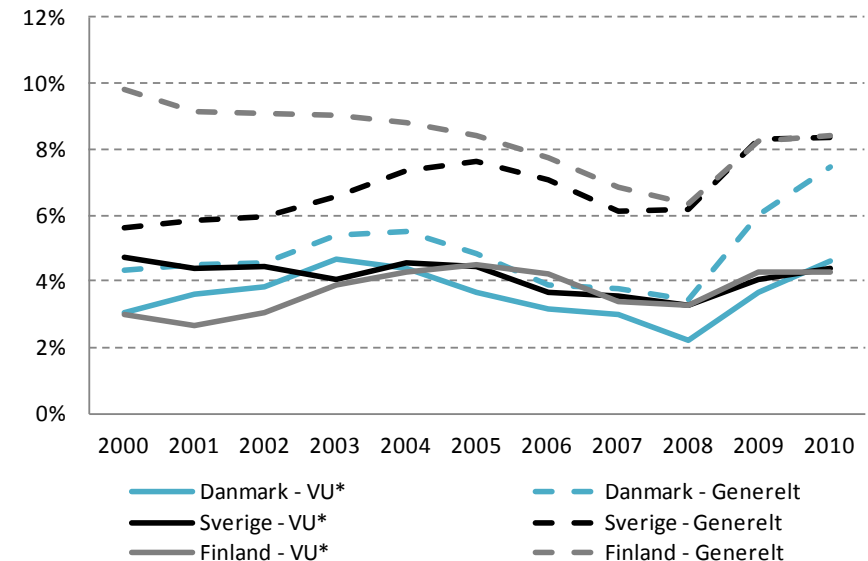
Kilde: Education at a Glance: OECD indicators 2012

*Tertiary education

I Danmark lå ledigheden for personer med en videregående uddannelse på omtrent 2,8 procentpoint under den generelle ledighed i 2010, mens den i Sverige og Finland lå 4 procentpoint under den generelle ledighed. Det skal bemærkes, at grunden både er, at den

generelle ledighed i Danmark var lavere end i Sverige og Finland i 2010, og at ledigheden for personer med en videregående uddannelse var en smule højere. Den generelle ledighed i Danmark er dog steget meget kraftigere i Danmark end i Sverige og Finland.

Figur 20: Udviklingen i ledighedsprocenter i Danmark, Sverige og Finland, 2000-2010

Kilde: OECD

*VU: Videregående Uddannelse (Tertiary Education)

Arbejdsmarkedet har ændret sig meget de senere år. Udsvingene i arbejdsløsheden er kraftigst efter 2008, og sammenligner man med Sverige og Fin-

land, er det tydeligt, at arbejdsløsheden i Danmark falder langsomt i gode tider og stiger hurtigt i dårlige.

7. At starte eget firma for at skabe sit eget første job er en udfordring

Antallet af selvstændige akademikere er steget fra godt 15.000 i 2000 til næsten 22.000 i 2010.

I 2010 udgjorde de selvstændige 7,7 % af alle akademikere, mens de i 2000 udgjorde 8,3 %.

Der er dermed sket et lille fald i andelen af selvstændige akademikere fra 2000 til 2010 (jf. figur 22 næste side). Efter en stigning fra 2007 til 2008 har den globale krise medført, at andelen igen faldt fra 2008 og frem.

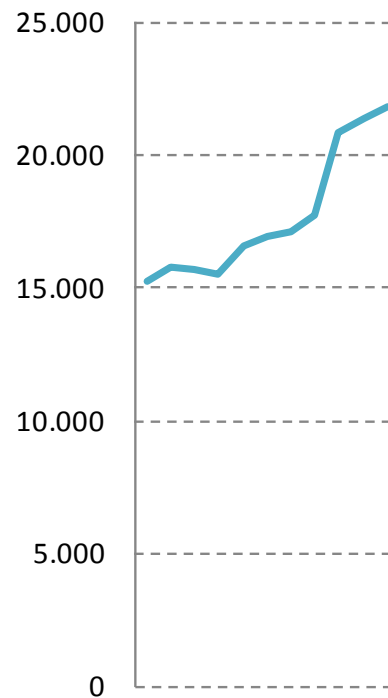
I 2010 valgte 217 af de 13.018 nyuddannede akademikere at blive selvstændige. Det kan lyde af forholdsvis få, men nyuddannede akademikere har ikke det samme netværk og de samme erfaringer til at se forretningsmuligheder, som ældre akademikere har.

Flere universiteter forsøger at klæde deres kandidater bedre på til et arbejdsliv som selvstændige og har gennem de seneste år øget indsatsen ved at give sparring og vejledning i virksomhedsdrift.

Dette er bl.a. sket gennem studenter-væksthuse og tværinstitutionelle samarbejder netop med fokus på innovation og iværksætteri. Det er dog især i de senere år, at universiteterne har styr-

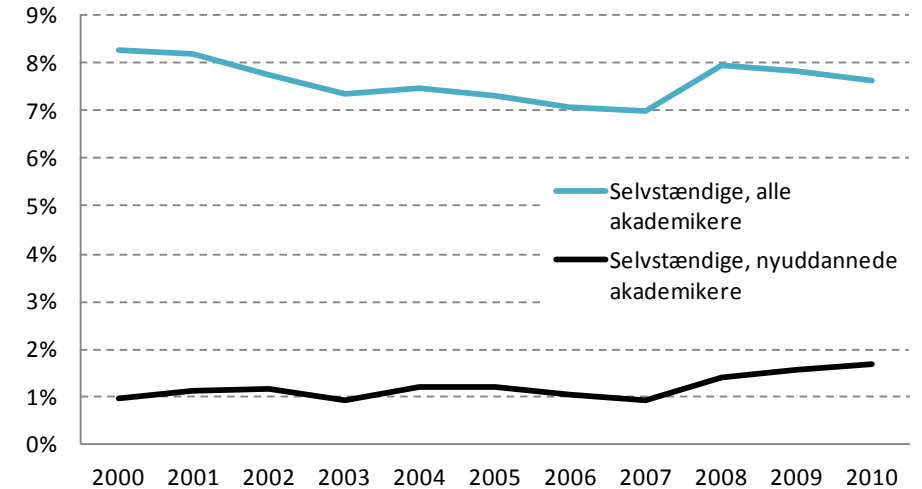
ket indsatsen på dette område, og det kan derfor ikke forventes, at man kan se den fulde effekt i tallene fra perioden 2000-2010.

Figur 21: Antallet af selvstændige akademikere

Kilde: Særkørsel foretaget af Danmarks Statistik for Danske Universiteter

Figur 22: Andelen af selvstændige akademikere

Kilde: Egne beregninger på særkørsel foretaget af Danmarks Statistik for Danske Universiteter

Tidligere undersøgelser har vist, at de selvstændige, der opnår størst succes, er personer med betydelig arbejdsmarkedserfaring. Derfor er det ikke nødvendigvis kun positivt, hvis flere nyuddannede starter eget firma.

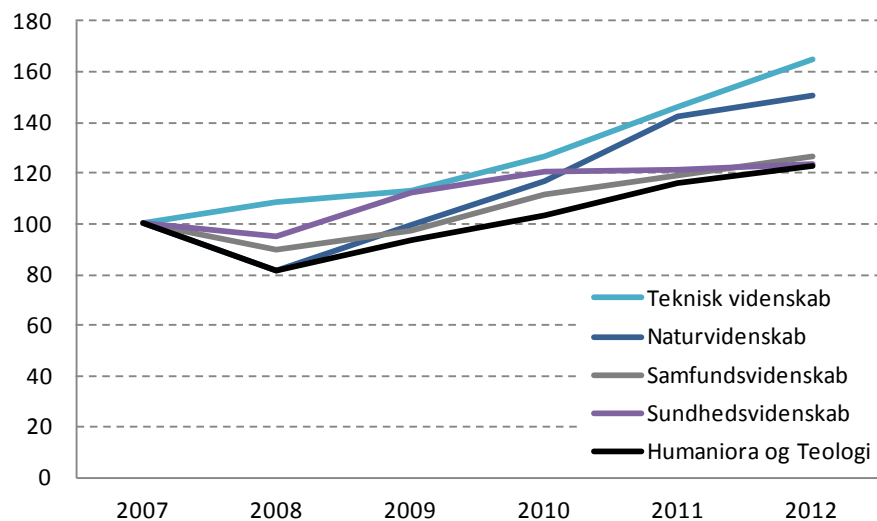
I øjeblikket er det i høj grad pull-faktorer, der er afgørende for, at akademikere bliver selvstændige. Dette vurderes som en meget væsentlig betingelse for, at de, der bliver selvstændige, også får succes.

8. Fremtidens akademikere

Det kan være svært at komme med et endeligt bud på, hvordan det fremtidige akademikerarbejdsmarked vil se ud i Danmark. De seneste 10 års udvikling peger dog på, at der ansættes flere

og flere i den private sektor. Fremadrettet er der også flere tegn på, at endnu flere akademikere finder job i det private.

Figur 23: Udviklingen i antallet af optagne på de danske universiteter. Indeksret med år 2007 som 100

Kilde: Egne beregninger på tal fra Danmarks Statistik, statistikbanken

De fleste unge mennesker, der de seneste år har søgt ind på et dansk universitet, har søgt enten en humanistisk eller en samfundsvidenskabelig uddannelse.

Dog er der siden 2007 i gennemsnit optaget over 10 % flere på de tekniske uddannelser pr. år og 8,6 % flere på de naturvidenskabelige uddannelser.

Dette er betydeligt højere end på de humanistiske (4,1 %), samfundsvidenskabelige (4,9 %) og sundhedsvidenskabelige (4,3 %) uddannelser.

Det er netop akademikere med en teknisk uddannelse, der har den højeste ansættelsesrate i den private sektor.

Danske Universiteter er de danske universiteters interesseorganisation. Organisationen fremmer universiteternes indbyrdes samarbejde og universitetssektorens synlighed og gennemslagskraft i ind- og udland.

Akademikernes arbejdsmarked

Maj 2013

Danske Universiteter
Fiolstræde 44
DK-1171 København K

www.dkuni.dk